

Data lezingen

11 MAART 2024

THERA COPPENS 'TWEV VROUWEN VECHTEN OM DE MACHT'.

18 MAART 2024

ROOS IN'T VELT MA 'MECHTELD VAN GELRE. HET BEWOGEN LEVEN VAN DE ENIGE 'ECHTE' HERTOGIN VAN GELRE'.

25 MAART 2024

DRS. JEANNE VAN DER STAPPEN
'MARGARETHA VAN YORK'.

2 APRIL 2024

DRS. AGAVE KRIJJSSEN 'LEONORA VAN STAVERDEN' HERTOGIN VAN GELRE EN PRINSES VAN PLANTAGENENT.

9 APRIL 2024

PROF. DR. PIET LEUPEN 'VROUWEN EN HET MIDDELEEUWSE KONINGSSCHAP'.

Locatie 📍 Stedelijk Museum
's Gravenhof 4 in Zutphen.

Aanvang lezingen 🕒 14.30 - 16.45 uur
Inloop vanaf 14.00 uur. Na de pauze met koffie/thee is er gelegenheid tot het stellen van vragen en/of discussie.

Het Cultuur Platform Zutphen organiseert in 2024 een serie lezingen getiteld *Powervrouwen in de Middeleeuwen*. Na een succesvolle reeks lezingen over Moderne Devotie in 2022 werd in 2023 de focus verlegd naar de rol van de vrouw in deze beweging. In 2024 wordt deze lijn doorgezet met een reeks lezingen over vrouwen die in de Middeleeuwen tegen de patriarchale verdrukking in een belangrijke rol hadden.

Lezingen reeks

De reeks van 5 lezingen kost €145,- inclusief koffie of thee.

Losse lezingen

Het is mogelijk in te schrijven voor een of meer lezingen à €30,- per lezing.

Inschrijven

info@cultuurplatformzutphen.nl

MEER INFORMATIE

Het Cultuurplatform Zutphen organiseert de reeks lezingen onder auspiciën van Stichting het Gilde in Zutphen.

Kijk op cultuurplatformzutphen.nl
of neem contact op met
arkesteijn@dutch.nl | tel. 06 557 849 96

[CULTUURPLATFORMZUTPHEN.NL](https://cultuurplatformzutphen.nl)

CULTUUR
PLATFORM
ZUTPHEN

POWERVROUWEN IN DE MIDDELEEUWEN

5 lezingen over vrouwen die in de Middeleeuwen tegen de patriarchale verdrukking in een belangrijke rol hadden.

Veel te lang is de aandacht op velerlei terreinen in onze maatschappij gericht geweest op de man, de strijder, de kunstenaar, de schrijver, de componist en ga zo maar door. De afgelopen jaren komt daar een kentering in.

Al in de Middeleeuwen waren er talentvolle, capabele vrouwen die weinig of geen kans hadden met hun talenten naar buiten te komen. Sommige van die vrouwen is dat wel gelukt maar ze bleven meestal anoniem. Nu is de tijd gekomen deze vrouwen en hun interessante levens een podium te geven.

Inleiders

Thera Coppens

Thera Coppens kreeg vooral bekendheid door haar vele historische boeken die gebaseerd zijn op archiefonderzoek in binnen- en buitenland. Bekend zijn haar biografieën over o.a. Hortense

de Beauharnais, groothertogin Sophie van Weimar en Suzanne Manet-Leenhoff. Daarmee beoefent zij het *historisch feminisme* zoals ze het zelf noemt. De Vlaamse gravinnen Johanna en Margaretha vormen daarvan een onthutsend voorbeeld.

De schrijfster vertelt over haar boek 'Johanna en Margaretha Gravininnen van Vlaanderen prinsessen van

Constantinopel'. Johanna en haar zusje Margaretha die als verweesde kleuters in 1204 alleen op de wereld achterbleven, vormden een weerloze prooi voor hebzuchtige vorsten, ridders en de paus. Ondanks alle tegenwerking van de mannen wisten ze zich staande te houden.

Roos in 't Velt (1999) studeerde Geschiedenis in Nijmegen en Ancient, Medieval and Renaissance Studies in Utrecht. Als historicus en literatuuronderzoeker heeft ze een grote onderzoeksinteresse in de middeleeuwse Lage Landen.

De lezing is gebaseerd op haar masterscriptieonderzoek naar de briefcollectie van Mechteld van Gelre, dat ze in 2022 voltooide.

Mechteld van Gelre (ca. 1323-1384) werd geboren als de één na oudste dochter van hertog Reinoud II van Gelre. Zoals veel adellijke dochters was ze voorbestemd

om met een andere edelman te trouwen, maar het lot had iets anders voor haar in petto. Wanneer haar twee jongere broers in 1371 kortstondig na elkaar overlijden, breekt er oorlog uit in Gelre over wie de nieuwe hertog moet worden. Mechteld ziet haar kans schoon. Ze bestijgt zelf de Gelderse hertogstroom, gesteund door haar vele bondgenoten. Vanaf dat moment is ze de eerste - en bovendien ook enige - hertogin van Gelre.

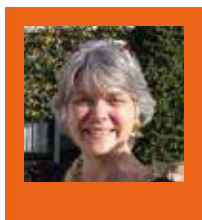

Jeanne van der Stappen

Heyvaert heeft met de scriptie *Rogier van der Weyden en het materieel-technisch onderzoek* in 1999 de studie Cultuurwetenschappen aan de Open Universiteit afgesloten. Sindsdien geeft zij

lezingen over de schilder- en miniatuurkunst van de late middeleeuwen en de vroege renaissance.

Margareta van York, Hertogin van Bourgondië trouwde in 1468 met Karel de Stoute. Zij was een gelovige vrouw die haar functie als hertogin ernstig nam, wat des te belangrijker was gezien de veelvuldige militaire expedities en afwezigheden van Karel de Stoute. In januari 1477 sneuvelde Karel de Stoute bij het beleg van Nancy. Dat het ooit zo machtige Bourgondische rijk toen niet als een kaartenhuis in elkaar stortte, is grotendeels aan het snelle optreden van Margareta te danken. Als hertogin-weduwe baande zij de weg voor een lange en opmerkelijke reeks van vrouwelijke regenten in de Lage Landen.

Agave Kruijssen (1959) studeerde Nederlands in Groningen. Al jong vatte ze een liefde op voor Midden-nederlandse literatuur. Onder meer schreef ze historische romans waarin zij historie en sagen of legenden samenvoegt. *Keerzijde*

van de keizer, over het leven van Karel de Grote, werd in 2013 onderscheiden met de Thea Beckmanprijs.

Dat vrouwen in de middeleeuwen niets te vertellen hadden, is een misverstand. Zowel mannen als

vrouwen waren pionnen in een machtsspel. Aan het huwelijk van Leonora van Engeland en Reinoud II van Gelre en Zutphen gingen lange onderhandelingen vooraf waarna haar rechten en zijn plichten werden vastgelegd. Reinoud werd dement en Leonora werd op een politiek zijspoor gezet, maar ze vocht zich terug. Of ze daar ook van leerde?

Piet(er) Leupen geb. 1939 Goes. Hoogleraar Middeleeuwse Geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam (1984-2002), schreef boeken over *Kerk en Staat in de Middeleeuwen*, *stadsgeschiedenis* en *godsdienstgeschiedenis*. Actief in historische kringen (*Numaga* en *Tussen Vecht en Eem*) en redacteur van tijdschriften (oa *Theoretische Geschiedenis*).

Wie zich verdiept in de geschiedenis van de Europese Middeleeuwen zal al snel opmerken dat, als het op heerschappij-uitoefening aankomt, vrouwen slechts zelden een rol speelden. Toch is er in de loop van de Late Middeleeuwen sprake van een accentverschuiving, die niet zozeer te maken heeft met de groeiende waardering voor de vrouw als wel met de rotsvaste overtuiging dat eigendom en eigendomsrechten een heilige zaak zijn. Dat geldt ook voor koninklijke machtsfuncties door wettig bezit of overerving verkregen. Als daardoor een vrouw aan de macht komt levert dat wel problemen op. Hoe deze accentverschuiving in de loop der tijden evolueert zal in deze lezing duidelijk worden.